

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till en lag om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om energibolags energieffektivitetstjänster. Syftet med lagen är att främja en effektiv och sparsam energianvändning hos slutförbrukarna. Det centrala målet för lagen är att skapa förutsättningar och ramar för beslut som leder till förbättrad energieffektivitet och energibesparingar genom att bestämmelser utfärdas om återrapportering som gäller mätning, fakturering och energiförbrukning. Lagen syftar till att främja energisparandet och minska växthusgasutsläppen från energiproduktion samt att åstadkomma kostnadsbesparingar för slutförbrukarna av energi.

Lagen ska tillämpas på alla energibolag som säljer eller distribuerar el till slutförbrukarna eller säljer fjärrvärme, fjärrkyla eller bränsle. Genom denna lag ska energibolagen åläggas en skyldighet att tillhandahålla slutförbrukarna sådana tjänster i anslutning till mätning av och fakturering för energi vilka bidrar till förbättrad energieffektivitet. Energidetaljister ska åläggas en skyldighet att lämna slutförbrukarna också en årlig rapport om deras energianvändning. Energibolagen ska dessutom åläggas en skyldighet att till-

handahålla myndigheterna uppgifter om energiförbrukningen. Förslaget avser att komplettera systemet med näringslivets energieffektivitetsavtal. De åtgärder som skrivits in i energieffektivitetsavtalen och som enligt avtalen krävs av energibolag är i regel förenliga med eller mer krävande än de skyldigheter som i denna lag åläggs energibolag med undantag för kravet att på begäran lämna sådana uppgifter om energiförsäljning som är nödvändiga med tanke på övervakningen och främjandet av energieffektiviteten.

Avsikten är att Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG ska genomföras med den föreslagna lagen. I övrigt ska direktivet genomföras med energieffektivitetsavtal som ingås mellan statsmakten och olika aktörer och genom en lag om energieffektiviteten i offentliga samfund, som kommer att föreslås separat.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i EU	5
2.3 Bedömning av nuläget	6
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	9
4.1 Allmänt.....	9
4.2 Ekonomiska konsekvenser	10
4.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	11
4.4 Miljökonsekvenser	11
4.5 Andra konsekvenser	11
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	11
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	11
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	11
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	11
DETALJMOTIVERING	12
1 LAGFÖRSLAGET	12
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	17
3 IKRAFTTRÄDANDE	17
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	17
LAGFÖRSLAG	18
om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden	18

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I den handlingsplan som antogs i mars 2007 framhöll Europeiska rådet behovet att öka energieffektiviteten i EU för att kunna uppnå det besparingsmål att senast 2020 ha minskat gemenskapens energiförbrukning med 20 procent som fastställts i kommissionens grönbok, och uppmanade medlemsstaterna att dra nytta av de nationella energieffektivitetsplanerna i detta syfte. Samtidigt efterlyste Europeiska rådet ett grundligt och snabbt genomförande av de prioriterade åtgärder som framhävts i energirådets slutsatser av november 2006 om handlingsplanen för energieffektivitet. Dessa åtgärder har samband med energieffektiviteten vid transporter, minimikraven på energiförbrukande utrustnings energieffektivitet, energiförbrukarnas beteende i fråga om energieffektivitet och energibesparing, energiteknik och energinnovationer samt energibesparingar i byggnader.

Ävsikten är att Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG (nedan energitjänstdirektivet) ska genomföras med den föreslagna lagen. Ävsikten är att genom lagen sätta i kraft artikel 6.1 a och artikel 13 i energitjänstdirektivet vilka innehåller bestämmelser om tillhandahållande av statistisk information om energiförbrukning med tanke på planeringen och genomförandet av energisparåtgärder samt om mätning av energiförbrukningen och om den återkopplingsinformation om energiförbrukningen som ska tillhandahållas kunderna. Statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009), som gavs i februari 2009, innehåller bestämmelser om mätning av elleveranser. När det gäller el är

dessa bestämmelser tillräckliga också med tanke på genomförandet av energitjänstdirektivet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftningen och dess utveckling under de senaste åren

I 1 § i elmarknadslagen (386/1995) åläggs alla företag som omfattas av lagen en skyldighet att främja en effektiv och sparsam användning av elektricitet både i sin egen och i kundernas verksamhet. I elmarknadslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den föreskrivs om skyldigheter i fråga om utredning och mätning av elleveranser. Statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009) anger minimikraven i fråga om de mätningssuppgifter som ska lämnas till olika grupper av elanvändare samt vilka uppgifter och vid vilka tidpunkter nätinnehavaren ska överlämna uppgifterna till elförsäljarna. De allmänna uppgifter i anslutning till mätning av elleveranserna som nuförtiden ankommer på nätinnehavarna har i förordningen preciserats så att nätinnehavaren vid ordnandet av mättjänster ska verka för en effektiv och sparsam användning av el i kundernas verksamhet samt främja möjligheterna att styra elförbrukningen. Genom bestämmelsen strävar man efter att säkerställa att nätinnehavarna vid tillhandahållandet av mättjänster på ett effektivare sätt än tidigare beaktar energieffektivitetsaspekten och behoven att styra kundernas elförbrukning. I den ovan nämnda förordningen föreskrivs dessutom att vid ingången av 2014 ska all mätning av elförbrukningen basera sig på timvis mätning och fjärravläsning av mät-

ningsuppgifter. Distributionsnätinnehavaren ska på vissa villkor få göra avvikelser från skyldigheten att mäta elförbrukningen per timme vid högst 20 procent av eldriftsställena i distributionsnätet. Energimarknadsverket har dessutom med stöd av elmarknadslagen utfärdat en föreskrift om specificering av fakturor på elöverföring och elenergi (367/441/2006).

I naturgasmarknadslagen (508/2003) föreskrivs på motsvarande sätt som i elmarknadslagen att företagen på naturgasmarknaden har till uppgift att sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas naturgasanskaffning samt att främja en effektiv och sparsam användning av naturgas både i sin egen och i kundernas verksamhet. I statsrådets förordning om naturgasmarknaden (622/2000), som har utfärdats med stöd av naturgasmarknadslagen, föreskrivs bl.a. att nätinnehavaren ska sörja för mätningen och mätaravläsningen på vilka utredningen av och faktureringen för naturgashandeln baserar sig samt för registreringen av mätningssuppgifter och se till att parterna på naturgasmarknaden meddelas uppgifterna. Energimarknadsverket har dessutom med stöd av naturgasmarknadslagen utfärdat en föreskrift om specificering av fakturor på naturgasenergi och överföring av naturgas (314/01/2000).

I lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (1129/2003) å sin sida finns bestämmelser om förfaranden med vars hjälp kraftverksinnehavare kan certifiera ursprunget för el som producerats på särskilt reglerade produktionssätt och från särskilt reglerade energikällor samt om minimiskyldigheterna för elförsäljare när det gäller att ange elens ursprung. I lagen finns också bestämmelser om en elförsäljares skyldighet att i elfakturor eller i bilagor till dem samt i reklam till elförbrukarna lämna uppgifter om ursprunget i fråga om den el som denne säljer i Finland. I statsrådets förordning om angivande av elens ursprung (233/2005) föreskrivs å sin sida bl.a. att elens ursprung ska anges i de elfakturor som riktar till elförbrukarna eller i bilagor till dessa minst en gång per kalenderår samt i reklam som delas ut eller sänds direkt till elförbrukarna.

I fråga om el och naturgas har man alltså redan på ovan angivna sätt utfärdat bestäm-

melser om lämnande av viss information till slutförbrukarna. Slutförbrukarna har dessutom möjlighet att få information om elens ursprung. De skyldigheter som anges i elmarknads- och naturgasmarknadslagarna har fullgjorts bra men de har betraktats som otillräckliga tjänster för att slutförbrukarna i tillräckligt hög grad och kostnadseffektivt skulle kunna förbättra effektiviteten i slutförbrukningen av energi.

Energieffektivitetsavtalen

Näringslivets energieffektivitetsavtal är det mest omfattande avtalsområdet, som täcker hela industrin, servicesektorerna, energiproduktionen samt överföringen och distributionen av och detaljhandeln med el och fjärrvärme. Strukturellt sett fungerar näringslivets energieffektivitetsavtal så att det finns ett gällande ramavtal om effektivisering av energianvändningen inom näringslivet åren 2008—2016 som ingåtts mellan arbets- och näringsministeriet, Finlands Näringsliv och olika branschförbund. I avtalet fastställs avtalsparternas ömsesidiga skyldigheter samt de åtgärder som berör de företag som ansluter sig till avtalssystemet.

Ett företag ansluter sig till avtalssystemet genom att anteckna en anslutningshandling varvid företaget förbinder sig vid de åtgärder som skrivits in i åtgärdsprogrammen. Åtgärdsprogrammen är i allmänhet branschvisa men ett särskilt åtgärdsprogram har upprättats för den energiintensiva industrin med tanke på dess särdrag. De företag som inte har ett eget branschspecifikt åtgärdsprogram kan ansluta sig till det allmänna åtgärdsprogrammet för näringslivet. Ett nytt branschförbund kan ansluta sig till ramavtalet när ett åtgärdsprogram har upprättats för branschen i fråga och ramavtalets ledningsgrupp har godkänt programmet.

Avtalssystemet för den kommunala sektorn har två alternativa avtalsmodeller. För stora och medelstora kommuner finns det ett bilateralt energieffektivitetsavtal som ingås mellan arbets- och näringsministeriet och kommunen i fråga. För små kommuner finns det ett energiprogram som administreras av Motiva Oy och till vilket kommunerna ansluter sig genom att underteckna anslutningshand-

lingen. Ett energieffektivitetsavtal kan ingås av en stad eller en kommun med fler än 5 000 invånare samt av samkommuner vars energianvändning överstiger 5 000 MWh/år. Städer och kommuner med färre än 20 000 invånare samt samkommuner med 5 000–20 000 invånare kan ansluta sig till energi-programmet och samkommuner vars energianvändning är 5 000–20 000 MWh/år kan välja mellan energieffektivitetsavtal och energiprogram.

Statsmaktens avtalsparter i energieffektivitetsavtalet för distributionen av uppvärmnings- och trafikbränslen (s.k. HÖYLÄ III) är Olje- och Gasbranschens Centralförbund, Öljy- ja Kaasulämmitysyhdistys, Suomen Bensiinikauppiainien ja Liikennepalvelualan Liitto (SBL) ry, Öljyalan Palvelukeskus Oy och ett antal företag i oljebranschen.

Energieffektivitetsavtalet för kollektivtrafiken för 2008—2016 gäller linje- och lokaltrafiken inklusive järnvägs-, metro- och spår-vagnstrafiken. Genom avtalet eftersträvas nio procents förbättring av energieffektiviteten i personbefordran fram till år 2016.

Energieffektivitetsavtalet för godstrafiken och logistiken för 2008—2016 undertecknades av kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, Finlands Transport och Logistik SKAL rf, Logistiikkayritysten Liitto ry och VR Ab. Genom avtalet eftersträvas nio procents förbättring av energieffektiviteten inom godstransporterna och logistiken fram till år 2016.

Avtalet för Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry:s kommunala och allmännyttiga bostadsfastigheter ingicks i november 2002 och det sträcker sig till utgången av 2012. Det ansvariga ministeriet på detta område är miljöministeriet.

2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i EU

Sverige

I Sverige tillämpas timvis mätning av elanvändningen redan i mycket stor utsträckning. Lagen förutsätter att alla eldriftsställen ska vara försedda med timmättningsapparat senast under 2009.

Danmark

I augusti 2006 undertecknade Danmarks trafik- och energiminister ett avtal med företrädare för bolag som distribuerar el, naturgas, fjärrvärme och olja. I avtalet binder sig bolagen vid särskilda energisparmål. I och med avtalet uppdaterades energibolags åtaganden så att de motsvarar 2005 års energisparavtal. Besparingar ska åstadkommas genom energisparåtgärder som bolagen genomför, som berör kunderna och som bolagen kan välja själva i större utsträckning än tidigare. Det avtal som ingicks i augusti 2006 inbegriper ett företags specifikt sparmål. Åliggandenas nuvarande totala omfattning är sammanlagt ca tre PJ per år. Enligt planerna ska denna ökas.

Det nuvarande systemet med energisparavtal som grund har man planerat ett system med vita certifikat där man skulle kunna idka handel med gjorda besparingar på en marknadsplats som skapas för detta ändamål. Avsikten är att detta ska bli genomfört efter den politiska halvtidsöversynen av energisparavtalet år 2008.

Storbritannien

I Storbritannien har man sedan 2002 haft ett system för främjande av energieffektiviteten som baserar sig på vissa åligganden för gas- och eldistributionsföretag och där energibolagen ska genomföra projekt varigenom deras kunder sparar energi.

Systemet baserar sig på ett individuellt åläggande att förbättra energieffektiviteten som Storbritanniens regleringsmyndighet för el- och naturgasmarknaden Ofgem fastställt för varje el- och gasleverantör med minst 50 000 kunder. De individuella mål som fastställts för leverantörerna fördelas mellan leverantörerna i relation till deras kundvolym utgående från det totala målet för förbättrad energieffektivitet i Storbritannien åren 2005—2008. Energidistributörerna får ta ut en fast avgift av sina kunder/konsumenter för att kunna finansiera verksamheten.

Hösten 2008 har Storbritanniens regering offentliggjort en plan vars mål är att el- och gasdistributörernas alla kunder ska ha fjärravläsbara timmätare senast år 2020. I syfte

att uppnå målet har tillräckliga bestämmelser på lagnivå utfärdats år 2008 men närmare tekniska bestämmelser och bestämmelser om tidtabellen har ännu inte utfärdats.

Nederländerna

I Nederländerna har det sedan början av 1990-talet tillämpats frivilliga energisparavtal mellan statsmakten och näringslivet. På samma sätt som i Finland utnyttjas avtalssystemet i genomförandet av energitjänstdirektivet i enlighet med de möjligheter som artikel 6.2 ger. Energitjänstdirektivets krav beträffande mätning av och fakturering för energi ingår redan för det mesta i de gällande bestämmelserna om el- och naturgasmarknaden. Vissa preciserande bestämmelser, såsom bestämmelser om försäljning av fjärrvärme, bereds som bäst.

Europeiska unionen

Energitjänstdirektivet trädde i kraft i maj 2006. Energitjänstdirektivet gäller i princip all slutanvändning av energi med undantag för företag som omfattas av systemet med utsläppshandel, flygtrafik och sjöfart. Energitjänstdirektivet fastställer för medlemsstaterna ett riktgivande mål om nio procents energibesparing under perioden 2008—2016. Sparmålet definieras i energienheter så att som utgångsvärde används genomsnittsvärdet för energianvändningen inom tillämpningsområdet åren 2001—2005. För Finlands del är sparmålet under de ovan nämnda nio åren 17,8 terawattimmar (TWh). Under vissa förutsättningar kan i sparmålet inkluderas s.k. tidiga åtgärder sedan 1995 och i särskilda fall åtgärder sedan år 1991 förutsatt att åtgärdernas spareffekt kvarstår ännu år 2016.

Under energitjänstdirektivets giltighetstid ska medlemsstaterna upprätta tre handlingsplaner för energieffektivitet där nationella åtgärder presenteras och nådda spareffekter rapporteras. Energitjänstdirektivet inbegriper åtaganden för energibolag om att tillhandahålla myndigheterna uppgifter om kundernas energianvändning samt att distribuera information som främjar energisparandet till kunderna. Medlemsstaterna kan annars själva välja de åtgärder och metoder genom vilka

det vägledande sparmålet ska eftersträvas. För att energibesparingarna ska kunna verifieras ska medlemsstaterna skapa ett täckande övervakningssystem för energisparåtgärderna vars detaljer kommer att preciseras genom kommittéförfarande.

I Finland uppskattar man att man genom energisparprogrammet (2003—2006) kan uppnå en genomsnittlig energibesparing på 0,5 procent per år. För att energitjänstdirektivets mål om nio procents energibesparing skulle kunna nås under en period av nio år krävs en täckande kartläggning av tidiga åtgärder och utredning av deras spareffekter.

2.3 Bedömning av nuläget

I den klimat- och energistrategi på lång sikt som statsrådet avlät till riksdagen i form av en redogörelse i november 2008 uppställde statsrådet som ett strategiskt mål för Finland att hejda ökningen i slutförbrukningen av energi och få slutförbrukningen att börja minska så att slutförbrukningen av energi år 2020 ska vara ca 310 TWh, dvs. nästan 11 procent lägre än i basscenariot. Den långsiktiga visionen är att den slutliga förbrukningen före år 2050 borde minska ytterligare med minst en tredjedel jämfört med mängden år 2020. För att målen ska kunna nås krävs effektivisering av energiförbrukningen särskilt i fråga om boende, byggande och trafik.

För att ökningen av slutförbrukningen av energi ska kunna hejdas och slutförbrukningen ska fås att börja minska krävs att energianvändarna förmås att effektivisera sin energianvändning och att spara energi. För att energianvändarna skulle kunna göra detta behöver de tillförlitlig information om sin energiförbrukning och sina möjligheter att spara energi. En tillräckligt frekvent fakturering som baserar sig på mätaravläsning och de feedback- och jämförelsedata som konsumenten får om sin energianvändning hjälper energianvändaren att identifiera sin egen förbrukningsnivå och tänka efter på vilka sätt han eller hon skulle kunna spara energi.

I den gällande lagstiftningen åläggs energibolagen inte någon skyldighet att tillhandahålla slutförbrukarna energitjänster eller att tillställa slutförbrukarna en årlig rapport om deras energianvändning. I den gällande lag-

stiftningen åläggs energibolagen inte heller någon skyldighet att lämna myndigheterna uppgifter om energiförbrukningen.

Däremot har energibolagen, delvis i samarbete med den statliga energiförvaltningen, redan under flera årtionden utvecklat kundrådgivningen och informationen kring en sparsam och effektiv användning av energi. I de energisparavtal (s.k. Höylä-avtal) som år 1997 ingicks mellan branschen i fråga (överföring och distribution av el och fjärrvärme samt fastigheter med oljeuppvärmning) och staten förutsattes att de företag som anslöt sig till avtalet vidtog praktiska åtgärder för främjande av energisparandet hos sina kunder. Avtalet omfattade ca 80 procent av eldistributionen och knappa 70 procent av fjärrvärmeförsäljningen. Enligt de årsrapporter som anknyter till avtalet tillställde nästan 60 procent av de eldistributionsbolag som omfattades av avtalet sina hushållskunder en återkopplingsrapport och över 90 procent av bolagen tillhandahöll kunderna telefonrådgivning. Likaså lämnade över 80 procent av företagen i fjärrvärmebranschen sina kunder en uppföljningsrapport om deras förbrukning och så gott som alla tillhandahöll kunderna telefonrådgivning.

I ett nytt ramavtal om effektivisering av energianvändningen inom näringslivet åren 2008—2016 som ingicks i december 2007, ingår ett åtgärdsprogram för energitjänster vars åtgärder i mycket stor utsträckning överensstämmer med kraven i det serviceåläggande som i energitjänstdirektivet fastställs för energibolag. Avtalet täcker försäljningen och distributionen av el samt av fjärrvärme och fjärrkyla. Till ramavtalet har redan anslutits elförsäljnings- och elnätsbolag och fjärrvärmebolag i den utsträckning att minst 75 procent av den energi som säljs i de nämnda branscherna redan omfattas av avtalssystemet. Det avtal om energieffektiviteten hos fastigheter med oljeuppvärmning och energieffektivitet i trafiken som ingåtts mellan arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och Olje- och Gasbranschens Centralförbund samt bränslegrossisterna (s.k. Höylä III) innehåller å sin sida sådana åtgärder inom de nämnda branscherna som förutsätts i energitjänstdirektivet.

Avsikten är att det riktgivande mål om nio procents energisparande som fastställs i energitjänstdirektivet ska för de icke-handlande sektorernas del åren 2008—2016 uppnås huvudsakligen genom energieffektivitetsavtal samt genom de föreslagna lagarna om energibolags energieffektivitetstjänster och energieffektiviteten i offentliga samfund. Energieffektivitetsavtalets åtgärdsprogram för energitjänster gäller närmast försäljning, överföring och distribution av el samt fjärruppvärmnings- och fjärrkylningsverksamhet. De företag som ansluter sig till avtalet för binder sig att vidta åtgärder enligt åtgärdsprogrammet och att rapportera om sina åtgärder årligen till Motivias uppföljningssystem för avtalen. Åtgärderna inbegriper ordnandet av mätningen i enlighet med energitjänstdirektivet och också den återkopplingsinformation som ges kunderna. De företag i energibranschen som anslutit sig till avtalet har också förbundit sig att lämna sina kunder rådgivning kring energieffektiviteten.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med lagen är att främja en effektiv och sparsam energianvändning hos slutförbrukarna av energi. Det centrala målet för lagen är att skapa förutsättningar och ramar för beslut som leder till förbättrad energieffektivitet och energibesparingar. I och med att energianvändarna aktiveras och uppmuntras att ändra på sina vanor i fråga om energiförbrukning för att spara energi och att göra investeringar i energisparande förbättras förutsättningarna att uppnå det energisparmål om nio procent år 2016 som fastställs i energitjänstdirektivet och den nationella klimat- och energistrategins mål om att få slutförbrukningen av energi att börja minska så att den är 310 terawattimmar år 2020. Genom lagen främjas också den hållbara utvecklingen och minskas växthusgasutsläppen från energiproduktion samt uppnås kostnadsbesparingar för slutförbrukarna.

Det centrala innehållet i propositionen är att ålägga energibolagen en skyldighet att tillhandahålla slutförbrukarna sådana energitjänster som bidrar till förbättrad energieffek-

tivitet. Mätningen av energi borde organiseras så att faktureringen för energianvändningen huvudsakligen skulle kunna baseras på den uppmätta energiförbrukningen. Energidetaljister ska åläggas en skyldighet att lämna slutförbrukarna också en årlig rapport om deras energianvändning. Energibolagen ska dessutom åläggas en skyldighet att tillhandahålla myndigheterna uppgifter om energiförbrukningen.

Majoriteten av energidetaljisterna och också majoriteten av de distributionsnätsbolag som levererar el till kunderna har anslutit sig till det energieffektivitetsavtal som ingåtts mellan statsmakten och näringslivet och de har samtidigt förbundit sig att genomföra det åtgärdsprogram för energitjänster som ingår i avtalet. Energieffektivitetsavtalet och åtgärdsprogrammet för energitjänster utgör ett led i genomförandet av energitjänstdirektivet. De företag som agerar i överensstämmelse med avtalet och åtgärdsprogrammet uppfyller i praktiken de krav beträffande tillhandahållande av energieffektivitetstjänster för energianvändarna som fastställs i denna lag. Kravet enligt artikel 6 i energitjänstdirektivet att på begäran lämna samlad statistisk information om energiförsäljningen för förbättrad energieffektivitet och främjande av energitjänster utgör dock en skyldighet som föreskrivs endast genom lag. Då det är frivilligt att ansluta sig till avtalet behövs lagen för att man ska kunna garantera energiförbrukarnas rätt och möjlighet att få de tjänster som förutsätts enligt energitjänstdirektivet också i de fall att det företag som levererar energi till en viss kund inte har anslutit sig till avtalet.

Skyldigheten att tillhandahålla elanvändarna återkopplingsinformation skulle kunna åläggas antingen det distributionsnätsbolag som svarar för mätning av elförbrukningen eller eldetaljisterna. Nätinnehavaren har ett regionalt monopol och elanvändarens kundrelation är av permanent natur. Nätinnehavarens verksamhet begränsas samtidigt av den tillsyn över nätverksamheten som myndigheterna utövar. En eldetaljist å sin sida har ett större behov av att utveckla kundservicen och skilja sig från konkurrenterna i en öppen konkurrenssituation. Mätningssuppgifterna om elförbrukningen ska enligt statsrådets förordning om mätning och utredning av el-

leveranser förmedlas till elförsäljaren vilket betyder att också elförsäljaren har uppgifter om sina kunders förbrukning med tanke på återrapporteringen. Vid anslutningen till energieffektivitetsavtalets åtgärdsprogram för energitjänster förbinder sig både distributionsnätsbolaget och eldetaljisten att tillhandahålla kunderna rådgivning om en effektiv och sparsam användning av energi samt att lämna återkopplingsinformation om kundernas energiförbrukning.

Då en stor majoritet av eldetaljisterna och distributionsnätsbolagen redan har anslutit sig till energieffektivitetsavtalet och således frivilligt förbundit sig att tillhandahålla kunderna återkopplingsinformation, är bestämmelsen om återrapportering i praktiken av kompletterande natur. Genom bestämmelsen säkerställs att också sådana kunder som har en elförsäljare eller -distributör som inte har anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal får återkopplingsinformation. Det föreslås att en återrapporteringsskyldighet ska gälla åläggas eldetaljisterna. Skyldigheten att lämna uppgifter om tidigare förbrukning sträcker sig enligt förslag inte till tiden före inledandet av kundförhållandet. Elanvändaren har också tillgång till rapporten från föregående år varvid elanvändaren, om denna så vill, kan jämföra sin nuvarande och tidigare elförbrukning också efter bytet av elförsäljare.

Effektiva och riktade energisparåtgärder förutsätter adekvat och tidsenlig information om när, var och hur energi används. Om uppgifterna om energiförbrukning slås ihop med andra tillgängliga uppgifter går det att uppskatta energibesparingspotentialer och planera åtgärder för förbättrad energieffektivitet som är ämnade att beröra vissa målgrupper. I lagen föreslås en bestämmelse som ålägger energiförsäljare att på begäran, dock inte oftare än en gång om året, lämna samlad statistisk information om sina slutförbrukare till myndigheterna. Uppgifterna borde vara tillräckligt täckande för att energieffektivitetsprogram ska kunna planeras och genomföras på tillbörligt sätt och för att energitjänster och andra åtgärder som ökar energieffektiviteten ska kunna främjas och följas upp. Å andra sidan borde kostnaderna för insamling och upprätthållande av uppgifterna vara rimliga och stå i relation till den nytta som fås av

dem. Energimarknadsverket föreslås vara den som begär uppgifterna. Beslutet om att begära uppgifter ska fattas först efter det att man har tillgång till mer detaljerad information om kostnaderna för lämnandet av uppgifter och möjligheterna att dra nytta av dem i energisparandet.

Den skyldighet att tillhandahålla kunderna energitjänster som ingår i lagförslaget kommer i praktiken att fullgöras redan inom ramen för de aktuella frivilliga energieffektivitetsavtalen. Bestämmelsen behövs för att också kunder hos sådana energibolag vars energileverantör inte har anslutit sig eller inte ämnar ansluta sig till ett energieffektivitetsavtal ska få återkopplingsrapport om sin energianvändning och mättjänster enligt energitjänstdirektivet. Avsikten är att genom denna lag ålägga energibolagen en minimiskyldighet och således trygga alla slutförbrukare rätt att få nämnda tjänster av sin energileverantör. Genom den föreslagna lagen fastställs minimikrav på tillhandahållande av återkopplingsinformation och mättjänster.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Allmänt

Innan energisparåtgärder kan vidtas förutsätts i allmänhet information om energiförbrukningen och metoder genom vilka energianvändningen kan effektiviseras. Frågan om åiterrapporteringens inverkan på elförbrukningen har utretts bl.a. genom en undersökning inom ramen för ett forskningsprogram kring konsumentbeteende och energisparande, som handels- och industriministeriet huvudsakligen finansierat, i början av 1990-talet. Enligt undersökningen var energibesparingen för de konsumenter som fått återkopplingsinformation 3—5 procent jämfört med en kontrollgrupp som inte fick någon återkopplingsinformation. Då de flesta energibolag redan har anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal och i praktiken förbundit sig vid åtgärder för mätning av energiförbrukningen och lämnande av återkopplingsinformation enligt lagförslaget, torde lagens direkta energisparande effekt vara liten. Lagen säkerställer dock verkställigheten av energitjänst-

rektivet och tillgången till energieffektivitetstjänster för samtliga energiförbrukare.

Mätning och fakturering

De bestämmelser om elmätning som redan utfärdats med stöd av elmarknadslagen är tillräckliga för att artikel 13 i direktivet ska bli verkställd. Enligt förslaget ska de detaljister som säljer fjärrvärme och fjärrkyla tillhandahålla sina kunder mätare som mäter den faktiska energiförbrukningen då det är fråga om en ny anslutning och också annars när detta är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Med tanke på uppföljning av användningen av fjärrvärme och fjärrkyla räcker det med en mätning av förbrukningen en gång i månaden. De mätare som används uppfyller i regel redan nu detta krav vilket innebär att lagförslaget inte förutsätter några nya praktiska åtgärder utan endast säkerställer att direktivets krav uppfylls också i fortsättningen.

I propositionen förutsätts att faktureringen för el, fjärrvärme och fjärrkyla samt ledningsgas som baseras på den konstaterade förbrukningen ska ske minst tre gånger om året.

Återkopplingsinformationen till slutförbrukarna och utredningen om energiförsäljning

De flesta leverantörer av el och fjärrvärme ger sina kunder återkopplingsinformation om energiförbrukningen med jämna mellanrum. Hos vissa leverantörer innehåller återkopplingsinformationen också en jämförelse med den genomsnittliga förbrukningen hos andra användare. Oftast jämförs dock energiförbrukningen under återkopplingsperioden endast med kundens egen tidigare förbrukning. Lagförslaget avser att förenhetliga förfarandet för lämnande av återkopplingsinformation till slutförbrukare. De företag som säljer el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla ska åläggas en skyldighet att presentera uppgifter om konsumentens tidigare energianvändning och en jämförelse med energiförbrukningen hos andra motsvarande slutanvändare. Återkopplingsinformationen ska ges minst en gång om året. En del av energileverantörerna måste troligtvis komplettera eller ändra sitt

kundinformationssystem för att den krävda återkopplingsinformationen ska kunna hanteras och lämnas. För lämnande av återkopplingsinformation ska man dock inte behöva skaffa eller registrera personuppgifter av ett nytt slag utan de personuppgifter som redan finns i de flesta kundinformationssystem räcker till för att man ska kunna lämna återkopplingsinformation varför det inte är nödvändigt att i propositionen inta bestämmelser om hanteringen av personuppgifter. Lagen definierar inte närmare det sätt på vilket återkopplingsinformationen ska ges. Avsikten är att olika slags elektroniska tjänster som är i allmänt bruk ska kunna utnyttjas i samband med det.

En jämförelse med motsvarande kategorier av elanvändare förutsätter att man har en databank med uppgifter som är grupperade på lämpligt sätt. Det skulle vara ändamålsenligt att denna databank skulle utvecklas genom aktörernas i branschen och myndigheternas samarbete i syfte att skapa en riksomfattande databank som ska stå till förfogande för många parter och som ska uppdateras tillräckligt ofta och som eventuellt skulle kunna utnyttjas också i större utsträckning i energieffektivitetsverksamheten. Den förevarande lagen ska dock inte innehålla bestämmelser om databanken utan de berörda parterna ska komma överens om utvecklandet och upprätthållandet av den.

Den utredning om energiförsäljningen som ska lämnas på myndighetens begäran förutsätter troligtvis att åtminstone en del av de detaljister som säljer el, naturgas, fjärrvärme och fjärrkyla måste komplettera och uppdatera sina kunduppgifter för att de ska kunna ge tillräckligt noggranna uppgifter i sammandrag, t.ex. enligt användarkategori. Sammandraget ska inte innehålla uppgifter om enskilda personer eller företag varför det med tanke på lämnandet och bevarandet av uppgifterna inte är nödvändigt att i lagen inta bestämmelser om hanteringen av personuppgifter och affärshemligheter.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Fullgörandet av den serviceskyldighet som föreslås i regeringspropositionen medför små merkostnader för sådana energidetaljister

som i dagens läge ännu inte ger återkopplingsinformation till sina kunder. Fakturering på basis av den faktiska förbrukningen och mätaravläsning i samband därmed innebär också merkostnader för energiförsäljarna. Statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009), som gavs i februari 2009, förutsätter att mätningen av elförbrukningen och av den småskaliga elproduktionen ska basera sig på timvis mätning samt på fjärravläsning av mätapparaturen (obligatorisk timvis mätning). Förordningen har en övergångsbestämmelse som är i kraft till utgången av 2013. Propositionen medför inga merkostnader när det gäller mätningen av el. Sådana kostnader som är högre än normalt vilka medförs av skyldigheten att tillhandahålla mätapparatur som mäter den faktiska förbrukningen av fjärrvärme och fjärrkyla samt användningstiden kan tas ut av de kunder som beställer mätapparaturen. Lämnandet av utredning om energiförsäljningen kommer att medföra merkostnader för de detaljister som säljer el, naturgas, fjärrvärme och fjärrkyla. När en eventuell begäran om uppgifter förbereds ska man försäkra sig om att lämnandet av uppgifter inte medför orimliga kostnader för detaljisterna och att de kostnader som medförs av inhämtandet och behandlingen av uppgifterna står i rimlig proportion till den nytta som fås med tanke på främjandet av energieffektiviteten.

Propositionens totala effekter på priset på el, fjärrvärme och fjärrkyla är ganska små då majoriteten av energibolag i vilket fall som helst kommer att genomföra åtgärder på minst den föreslagna nivån inom ramen för sina energieffektivitetsavtal.

Uppskattningsvis kommer man genom den återkopplingsinformation och det faktureringsförfarande som föreslås i propositionen att åstadkomma en minskning med 5–10 procent i hushållens energianvändning. Också i fråga om andra energiformer bedöms återkopplingsinformationen och faktureringsförfarandet kunna ha samma typ av inverkan på energianvändningen. Då propositionens kostnadseffekter för energibolagen uppskattas vara små förväntas inte lagförslaget öka energianvändarnas kostnader.

De statsekonomiska konsekvenserna av genomförandet av och tillsynen över efter-

levnaden av lagen uppskattas vara små. Om samlade uppgifter om energiförbrukningen begärs med jämna mellanrum kommer merkostnader för förberedelserna inför och genomförandet av förfrågan samt av behandlingen av informationen att medföras närmast för arbets- och näringsministeriet och Energimarknadsverket. Å andra sidan kan den information som fås genom förfrågningarna utnyttjas i energisparverksamheten vilket innebär att statens totala kostnader inte kommer att öka väsentligt. Propositionen bedöms inte ha några andra samhällsekonomiska konsekvenser.

4.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen har obetydliga konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Det uppskattas att Energimarknadsverkets arbetsbörda kommer att öka med 0,5—1 årsverke till följd av propositionen. Ställning till resursfrågorna tas separat i rambesluts- och budgetprocesserna.

4.4 Miljökonsekvenser

Propositionen förbättrar förutsättningarna att spara energi för kunder hos sådana energibolag som inte omfattas av energieffektivitetsavtal. Då största delen av energianvändningen troligtvis kommer att omfattas av avtalssystemet torde lagförslagets energisparande effekt förbli liten.

4.5 Andra konsekvenser

Propositionen har inga konsekvenser i fråga om jämställdhet eller andra samhälleliga konsekvenser.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Lagförslaget har beretts vid arbets- och näringsministeriet. Under beredningen har lagförslaget också behandlats vid möten med intressentgrupperna. Företrädare för Finsk Energiindustri rf, Olje- och Gasbranschens Centralförbund rf och energibolagen har deltagit i mötena.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Arbets- och näringsministeriet har begärt utlåtande om utkastet till regeringsproposition av följande instanser: justitieministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Konsumentverket, Konkurrensverket, Energimarknadsverket, Dataombudsmannens byrå, Finlands miljöcentral, Motiva Oy, Finsk Energiindustri rf, Olje- och Gasbranschens Centralförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Teknologindustri rf, Öljy- ja kaasulämmitys Yhdistys ry, Kuluttajat – Konsumenterna r.y, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Finlands Näringsliv EK, Företagarna i Finland rf, Akava rf, FFC rf, FTFC rf, Finlands fastighetsförbund rf, Finlands Konsumentförbund, Finlands Naturskyddsförbund och Greenpeace.

6 Samband med andra propositioner

Avsikten är att Europaparlamentets och rådets direktiv om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster ska införlivas med den finska lagstiftningen genom två lagförslag. Utöver denna proposition kommer man att till riksdagen avlåta också en proposition med förslag till en lag om energieffektiviteten i offentliga samfund.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslaget

1 §. Tillämpningsområde. Bestämmelsen i 1 mom. om lagens syfte har formulerats så att den är generellt hållen och omfattande. Företagen på energimarknaden bör verka för en effektiv och sparsam användning av energi i kundernas verksamhet. Det centrala målet för lagen är att skapa förutsättningar för beslut som leder till förbättrad energieffektivitet och energibesparingar.

Tillämpningsområdet för lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden är avsett att vara omfattande eftersom lagen ska tillämpas på samtliga företag som säljer el, fjärrvärme, fjärrkyla eller bränsle. I fråga om tillämpningsområdet föreslås inga begränsningar enligt företagets storlek eller mängden energi som säljs. De nedan angivna skyldigheterna har i regel ålagts energidetaljister och för bränslenas del har en del skyldigheter ålagts bränslegrossister.

I fråga om mätning av och fakturering för el- och naturgasförbrukning föreslås dessutom gälla vad som föreskrivs i elmarknadslagen (386/1995) samt naturgasmarknadslagen (508/2000) och med stöd av dem.

2 §. Definitioner. Målet har varit att de definitioner som ingår i paragrafen stämmer överens med energitjänstdirektivet.

Enligt 1 mom. 1 punkten avses med energidetaljist en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutförbrukare. Definitionen på energidetaljist är vid. Endast sådana energidetaljister som säljer energi sporadiskt eller icke-yrkesmässigt ska inte omfattas av definitionen på energidetaljist. Att utsträcka de lagstadgade skyldigheterna också till andra parter än de som yrkesmässigt säljer energi skulle kunna bli oskälig för parterna i fråga. Parter som t.ex. säljer ved på ett icke yrkesmässigt sätt eller företag som hyr ut affärslokaler eller bostäder och som köper sådan el för sin fastighet som det sedan säljer eller fördelar mellan hyresgästerna ska exempelvis inte betraktas som energidetaljister. Utgående från definitionen ska också sådan värmeföretagsamhet där företagaren endast sköter uppvärmningen av fastigheter,

dvs. säljer tjänster men inte energi, förbli utanför lagens tillämpningsområde.

Enligt 2 punkten avses med bränslegrossist en fysisk eller juridisk person som säljer bränsle till energidetaljister. Som bränslegrossister betraktas således alla bränsleförsäljare i handelsledet vilka säljer bränslet vidare till detaljisterna.

Med bränsle avses enligt 3 punkten ledningsgas och naturgas som används som transportbränsle, flytgas, kol och brunkol, lätt och tung brännolja, torv, biobränsle samt transportbränslen med undantag för bränslen som används i flyg- och sjötrafiken. De bränslen som används i flyg- och sjötrafiken har lämnats utanför definitionen på bränsle eftersom de inte heller omfattas av energitjänstdirektivets definition på bränsle. Med naturgas avses i denna lag å ena sidan naturgas som används som transportbränsle och å andra sidan ledningsgas som enligt definitionen i 4 punkten avser naturgas som levereras till slutförbrukningsstället via ett rörsystem för naturgas. Indelningen har gjorts för att de lagstadgade skyldigheter som fastställts i fråga om ledningsgas ska kunna jämföras med de skyldigheter som gäller el och fjärrvärme och fjärrkyla, och de skyldigheter som gäller den naturgas som används som transportbränsle ska kunna jämföras med de skyldigheter som gäller andra bränslen.

I 5 punkten finns en definition på slutförbrukare. Med slutförbrukare avses en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutanvändning. Kriteriet är att energin ska köpas för egen slutanvändning. När det gäller fjärrvärme innebär detta således att bostadsaktiebolagen är slutförbrukare och inte de människor som bor i bostäderna.

3 §. Mätning och fakturering. I paragrafen finns bestämmelser om de omständigheter om vilka det föreskrivs i artikel 13 i energitjänstdirektivet. I 1 mom. finns bestämmelser om de tjänster i anslutning till mätning och fakturering som stöder energisparandet och som ska tillhandahållas slutförbrukarna. För att slutförbrukaren ska kunna ändra på sin energianvändning är det ytterst viktigt att slutförbrukaren ges uppgifter om priset,

energiförbrukningen och åtgärderna för förbättrad energieffektivitet.

I 1 mom. 1 punkten inkluderas de omständigheter som ingår i artikel 13.1 i energitjänstdirektivet. I direktivet anges att medlemsstaterna ska se till att slutförbrukare av el, naturgas, fjärrvärme och/eller fjärrkyla och varmvatten för hushållsbruk, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar, har individuella mätare som till ett konkurrenskraftigt pris korrekt visar slutförbrukarens faktiska energiförbrukning och ger information om faktisk användningstid. När en befintlig mätare byts ut ska alltid individuella mätare erbjudas till ett konkurrenskraftigt pris, förutsatt att detta är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt. När en ny inkoppling sker i en ny byggnad eller större renoveringar görs enligt direktiv 2002/91/EG ska sådana individuella mätare till ett konkurrenskraftigt pris alltid erbjudas. I 1 mom. 1 punkten föreskrivs att en energidetaljst alltid när det är fråga om en ny anslutning ska tillhandahålla slutförbrukaren av fjärrvärme och fjärrkyla en mätare som mäter den konstaterade energiförbrukningen samt ger information om användningstid. Också i andra situationer ska en sådan mätare erbjudas om detta är tekniskt möjligt och kan ske till rimlig totalkostnad. I lagen utfärdas inga bestämmelser om kostnaderna för tillhandahållandet av en eventuellt dyrare mätare eller vem som ska stå för kostnaderna. När det gäller kostnaderna för en ny mätare skulle den rådande praxisen i branschen i fråga kunna följas.

I 1 mom. 2 punkten inkluderas de omständigheter som ingår i artikel 13.2 i energitjänstdirektivet. I artikel 13.2 föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att fakturering från energidistributörer, systemansvariga för distributionen och företag som säljer energi i detaljistledet, när det är lämpligt, grundas på faktisk energiförbrukning och presenteras på ett klart och begripligt sätt. Lämplig information ska göras tillgänglig tillsammans med fakturan och ge slutförbrukarna en fullständig redovisning av de aktuella energikostnaderna. Enligt 1 mom. 2 punkten ska en energidetaljst således i fakturan för fjärrvärme

och fjärrkyla eller i en bilaga till den lämna en specifikation över energipriset. I fråga om fjärrvärme och fjärrkyla används samma termer som i elmarknadslagen används om el. I 13 § i elmarknadslagen finns bestämmelser om uppgifter om hur priset för nättjänsten bildas och i 23 § bestämmelser om en specifikation över hur elpriset bildas.

I artikel 13.3 i energitjänstdirektivet föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att följande information, när det är lämpligt, på ett klart och begripligt sätt av energidistributörer, systemansvariga för distributionen eller företag som säljer energi i detaljistledet görs tillgänglig för slutförbrukarna i eller tillsammans med fakturor, avtal, transaktioner och/eller kvitton från distributionsstationer:

a) Aktuella faktiska priser och faktisk energiförbrukning.

b) Jämförelser av slutförbrukarens aktuella energiförbrukning med förbrukningen under samma period föregående år, helst i grafisk form.

c) Jämförelser med en genomsnittlig, normaliserad användare eller referensanvändare av energi i samma användarkategori närhelst detta är möjligt och användbart.

d) Kontaktinformation, inbegripet webbplatsadresser, för konsumentorganisationer, energibyråer eller liknande organ, där information kan erhållas om tillgängliga åtgärder för förbättrad energieffektivitet, jämförande slutanvändarprofiler och/eller objektiva tekniska specifikationer för energiförbrukande utrustning. Bestämmelser om de omständigheter som anges i artikel 13.3 föreslås för bränslenas del bli intagna i 3 och 4 punkten. Bestämmelserna om el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla föreslås ingå i 4 §.

I 1 mom. 3 punkten intas således för bränslets del ett krav på att slutförbrukaren i fakturan, avtalet, på kvittot eller i bilagorna till dem ska lämna slutförbrukaren specificerade uppgifter om enhetspriset på bränsle och mängden bränsle som levererats. Den gällande lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om hur enhetspriset på energi bildas i fråga om bränsle, fjärrvärme och fjärrkyla, varför det är viktigt att föreskriva om detta. I fråga om bränslen har det inte ansetts ändamålsenligt att fastställa krav på presentation av slutförbrukarnas egen förbrukning eller

referensdata om samma användarkategori. Orsaken till detta är närmast att bränsle vanligtvis köps på flera ställen och säljaren har i allmänhet inte några uppgifter om köparens energianvändning varvid det skulle vara relativt svårt om inte omöjligt att presentera referensdata.

I 1 mom. 4 punkten föreslås bestämmelser om de omständigheter som ingår i artikel 13.3 i energitjänstdirektivet när det gäller bränslen, inklusive naturgas som används som transportbränsle. I enlighet med 1 mom. 4 punkten ska alltså en energidetaljst på kvittot, i fakturan eller på något annat avtalat sätt tillhandahålla slutförbrukaren av bränsle uppgifter om åtgärder som förbättrar energieffektiviteten samt kontaktuppgifter för sådana parter som kan lämna ytterligare upplysningar om åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Detaljisten ska själv få välja det mest effektiva sättet att ställa de krävda uppgifterna till slutförbrukarnas förfogande. Om uppgifterna inte ställs till förfogande på kvittot eller i fakturan kan de också exempelvis tillhandahållas på Internet eller så att det på kvittot finns tryckt en webbadress från vilken uppgifterna kan fås.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att den skyldighet som åläggs i 1 mom. 3 och 4 punkten också ska gälla naturgas som används som transportbränsle men inte ledningsgas. För ledningsgasens del finns det bestämmelser om vilka uppgifter som ska presenteras i fakturan i de förordningar och föreskrifter som utfärdats med stöd av naturgasmarknadslagen.

I artikel 13.2 i energitjänstdirektivet föreskrivs att fakturering, grundad på den faktiska förbrukningen, ska ske så ofta att kunderna kan styra sin egen energiförbrukning. I 3 mom. föreslås således bestämmelser om att en energidetaljst ska fakturera för el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla på basis av den faktiska energiförbrukningen minst tre gånger om året. Faktureringen ska grundas på den konstaterade energiförbrukningen men den konstaterade energiförbrukningen skulle kunna verifieras också utgående från de uppgifter om energiförbrukningen som slutförbrukaren lämnat. Avvikelse från faktureringen enligt konstaterad energiförbrukning skulle dock få göras i särskilda fall, om mät-

ning och fakturering på basis av den faktiska energiförbrukningen inte är möjlig eller kan ordnas till rimlig kostnad. I fråga om el har distributionsnätbolagen redan med stöd av elmarknadslagen fått möjlighet att i vissa fall leverera el utan mätning. När det gäller användningen av ledningsgas, fjärrvärme eller fjärrkyla i liten skala är det inte heller alltid ändamålsenligt att ordna med mätning. En övergångsbestämmelse som gäller momentet ingår i 10 §.

4 §. Rapportering till slutförbrukaren. Enligt 4 § 1 mom. ska en energidetaljst lämna slutförbrukarna av el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla en rapport om deras energianvändning minst en gång om året. I fråga om el ska skyldigheten att lämna rapport begränsas att gälla kunder som är anslutna till ett distributionsnät (< 110 kV). Högspänningsel köps närmast av industrianläggningar som använder mycket energi och som vanligtvis har egna system för uppföljning av energianvändningen, och elförsäljaren har i allmänhet inte tillräckligt detaljerade uppgifter om dessa företags processer för energianvändning. Detaljisten ska själv få bestämma tidpunkten för lämnande av rapporten förutsatt att varje slutförbrukare får en rapport en gång om året. Några bestämmelser om det sätt på vilket rapporten lämnas ska inte utfärdas genom lag. Utgångspunkten är att rapporten ska var lättillgänglig för kunden. Den kunde lämnas som pappersversion eller på elektronisk väg, om slutförbrukaren gett sitt samtycke till detta. Rapporten ger slutförbrukaren möjlighet att följa sin energianvändning eftersom rapporten innehåller uppgift om slutförbrukarens energiförbrukning under rapporteringsperioden och de föregående tre åren, dock högst för den tid då kundförhållandet har varat. Huvudregeln är att rapporteringsperiodens längd är ett år vilket innebär att uppgifterna om slutförbrukarens energiförbrukning sträcker sig över fyra år. Genom lagen föreskrivs en minimiskyldighet och naturligtvis finns det inget hinder för att detaljisten, om denne så vill, tillhandahåller uppgifter över en längre period. Det skulle vara möjligt för slutförbrukaren att göra jämförelser i förhållande till andra slutförbrukare eftersom rapporten ska innehålla referensdata om slutförbrukarens energiförbrukning i jämförelse

med motsvarande andra slutförbrukare till den delen sådana uppgifter finns tillgängliga. Genom lagen åläggs dock slutförbrukarna inte någon skyldighet att lämna detaljisterna uppgifter till grund för referensdata, varför referensdata ska tillhandahållas slutförbrukarna med motsvarande noggrannhet som energidetaljisterna rimligtvis kan antas få sådana. I rapporten ska dessutom inkluderas information om åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt kontaktuppgifter för sådana parter som kan lämna ytterligare upplysningar om åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

I 2 mom. föreskrivs att en detaljist inte är rapporteringsskyldig, om mätning och fakturering på basis av den faktiska energiförbrukningen inte är möjlig eller kan ordnas till rimlig kostnad.

I 3 mom. finns bestämmelser om lämnande av rapport vid byte av energibolag. Om energidetaljisten byts, ska rapporten om energianvändning lämnas till slutförbrukaren inom tre månader från det att avtalet om energiförsäljning löpt ut. Om avtalet mellan slutförbrukaren och energidetaljisten inte ännu har varit i kraft sex månader eller om den föregående rapporten har lämnats inom de föregående sex månaderna, behöver någon rapport om energianvändning inte lämnas. Det har inte ansetts ändamålsenligt med skyldighet att lämna rapport i en situation där slutförbrukaren byter energileverantör med kortare intervall än sex månader eftersom man vid planeringen av energieffektivitetsåtgärder inte har någon nytta av uppföljningsdata som täcker endast några månader. Dessutom kan man anse att en slutförbrukare som ofta byter energileverantör är väl insatt i sin egen energiförbrukning.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten för en nätinnehavare som sköter mätningen av elenergi att till elförsäljaren avgiftsfritt lämna de uppgifter om en slutkunds elanvändning som behövs med tanke på rapporten. Nätinnehavaren skulle kunna inkludera de kostnader som medförs av hanteringen och förmedlingen av information i kostnaderna för nätaffärsverksamheten och ta ut dem av kunden som en del av avgiften för elöverföring.

I 5 mom. bemyndigas statsrådet att genom förordning vid behov utfärda bestämmelser om innehållet i rapporten om energianvändning.

5 §. Utredning om energiförsäljningen. I artikel 6.1 a i energitjänstdirektivet föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att energidistributörer, systemansvariga för distributionen och/eller företag som säljer energi i detaljistledet på begäran, men inte oftare än en gång om året, tillhandahåller samlad statistisk information om sina slutförbrukare till de myndigheter eller byråer som avses i artikel 4.4, eller till något annat utsett organ, under förutsättning att detta organ översänder informationen till de förstnämnda. Informationen ska vara tillräcklig för att det ska vara möjligt att utforma och genomföra program för förbättrad energieffektivitet på ett bra sätt och främja och kontrollera energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Den kan omfatta tidigare information och ska omfatta aktuell information om slutanvändarnas förbrukning, inklusive belastningsprofiler, kundsegmentering och kundernas geografiska lokalisering i tillämpliga fall, samtidigt som man ser till att information som antingen är av privat karaktär eller kommersiellt känslig hålls konfidentiell och skyddad i enlighet med gällande gemenskapslagstiftning. På basis av reglementet för statsrådet har arbets- och näringsministeriet det administrativa ansvaret och verkställighetsansvaret för den samlade kontrollen över och övervakningen av de ramar som uppställts för målet enligt artikel 4.1. Arbets- och näringsministeriet har dessutom utsett Motiva Oy till en byrå enligt artikel 4.4 i energitjänstdirektivet som ska sköta övervakningen av och rapporteringen om energisparande. I 1 mom. föreskrivs att ett företag som säljer energi ska på begäran av Energimarknadsverket lämna en utredning med uppgifter om energiförsäljningen till verket högst en gång om året. I fråga om el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla ska Energimarknadsverket få begära uppgifter om den totala energiförsäljningen och tidpunkterna för den, slutförbrukarnas energiförbrukning per användarkategori, slutförbrukarnas geografiska lokalisering enligt kundgrupp samt om prissättning och prisstruktur. I fråga om bränslen, inklu-

sive naturgas som används som transportbränsle, ska Energimarknadsverket få begära uppgifter om den totala bränsleförsäljningen per bränsleslag och tidpunkterna för den, den geografiska fördelningen av försäljningen samt om bränslepriset. Att begära uppgifter om prissättning och prisstruktur skulle kunna vara adekvat eftersom artikel 10 i energitjänstdirektivet föreskriver att medlemsstaterna ska se till att avskaffa sådana incitament i överförings- och distributionsavgifter som onödigtvis ökar volymen distribuerad eller överförd energi. Med hjälp av uppgifterna om prisstruktur skulle man kunna upptäcka sådana eventuella incitament som avses i artikel 10 i direktivet. Uppgifter skulle inte få begäras automatiskt varje år utan endast vid sådana tillfällen när det är nödvändigt och sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på övervakningen och främjandet av energitjänsterna och energieffektiviteten och vilka inte annars finns tillgängliga eller står till förfogande. I fråga om de begärda uppgifternas offentlighet gäller bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

I 1 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter om el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla. Skyldigheten att lämna uppgifter ska åläggas detaljisterna redan förfogar över sådana referensdata om slutförbrukarna som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten. Dessa kan utnyttjas även vid lämnande av uppgifter i sammandrag.

I fråga om bränslen, inklusive naturgas som används som transportbränsle, ska dock skyldigheten att lämna uppgifter enligt 2 mom. åläggas bränslegrossisterna. Skaran av bränsleförsäljare är mycket stor och det skulle vara en orimligt tung börda för små detaljister att göra utredningar av denna typ. Också ur myndighetssynvinkel är det administrativt sett lättare att begära utredning om bränsleförsäljningen av grossisterna.

I 3 mom. föreskrivs att uppgifterna ska lämnas avgiftsfritt och i den form som Energimarknadsverket begär. Uppgifter ska dock inte få begäras av energidetaljister och bränslegrossister för en längre period än högst tre år.

För att tillgången på uppgifter kan tryggas är det ändamålsenligt att i 4 mom. föreskriva att energidetaljister och bränslegrossister ska bevara uppgifterna minst fyra år.

I 5 mom. bemyndigas statsrådet att genom förordning vid behov utfärda bestämmelser om innehållet i uppgifterna om försäljningen av energi.

6 §. Tillsyn. Energimarknadsverket ska utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

7 §. Avhjälpan av brister och försummelser. I 1 mom. finns bestämmelser med tanke på en situation där någon bryter mot eller försummar sina skyldigheter om vilka det föreskrivs i denna lag eller med stöd av den. Energimarknadsverket ska då ålägga parten i fråga att avhjälpa bristen eller försummelsen. I beslutet om åläggande kan det förordnas på vilket sätt bristen eller försummelsen bör avhjälpas.

8 §. Tvångsmedel. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets rätt att förena sitt beslut enligt 7 § med vite. När vite ställs och utdöms till betalning följs det förfarande om vilket det föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

9 §. Ändringssökande. Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär enligt vad som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

10 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

I 2 mom. föreskrivs om en övergångsperiod för lämnande av rapport om energiförbrukningen enligt 4 §. Rapporten ska tillställas slutförbrukarna första gången senast år 2011, vilket innebär att energibolagen har hela året 2010 på sig att förbereda sig på fullgörandet av rapporteringsskyldigheten. Dessutom föreskrivs det att energibolagen är skyldiga att i den rapport som avses i 4 § och i den utredning som avses i 5 § inkludera uppgifter som gäller tidigast år 2010 trots att paragraferna innehåller bestämmelser om inkluderande av uppgifter för en period på tre år. Således ska energibolag inte åläggas några retroaktiva skyldigheter att samla in uppgifter som krävs för rapporten och utredningen. För att insamlingen av uppgifter och behövliga förberedelser samt eventuella ändringar i kundinformationssystemen ska hinna

göras på tillbörligt sätt inför lämnandet av referensdata i den rapport som avses i 4 §, föreskrivs i övergångsbestämmelsen att sådana data ska inkluderas i återkopplingsrapporten först år 2012.

I 3 mom. föreslås en övergångsbestämmelse om faktureringen, som enligt 3 § 3 mom. ska ske enligt konstaterad energiförbrukning minst tre gånger om året. Faktureringen på basis av den konstaterade energiförbrukningen ska verkställas minst tre gånger om året och systemet ska införas senast från och med den 1 januari 2014. Fram till dess ska faktureringen ske på basis av den faktiska energiförbrukningen och verkställas minst en gång om året.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I den lag om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden som föreslås ingår bestämmelser om bemyndigande i fråga om innehållet i rapporten om energianvändning samt innehållet i och sättet att presentera uppgifterna om energiförsäljning. Det är inte ändamålsenligt att ta in bestämmelser om dessa i lag utan det föreslås att i lagen intas ett bemyndigande att statsrådet vid behov kan utfärda närmare bestämmelser.

I lagförslaget 4 §, som innehåller bestämmelser om lämnande av återkopplingsinformation till slutförbrukarna, bemyndigas statsrådet att genom förordning vid behov utfärda bestämmelser om innehållet i rapporten om energianvändning.

I lagförslaget 5 §, som innehåller bestämmelser om lämnande av en utredning med uppgifter om energiförsäljningen, bemyndigas statsrådet att genom förordning vid behov utfärda bestämmelser om innehållet i uppgifterna om energiförsäljning och det sätt på vilket dessa ska lämnas.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Den lag som nu föreslås inbegriper inga inskränkningar i friheten att idka näring trots det att bolag i energibranschen åläggs fler uppgifter genom den.

I lagförslaget rörs inte detaljer som omfattas av egendomsskyddet.

Bestämmelserna om ändringssökande och verkställighet strider inte mot bestämmelserna i grundlagen eftersom ändring i de förvaltningsbeslut som Energimarknadsverket fattar söks i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om statsrådets behörighet att utfärda förordningar. Enligt förslaget ska närmare bestämmelser om innehållet i den rapport om energianvändning som avses i 4 § samt i de uppgifter om energiförsäljning som avses i 5 § samt om sättet att lämna dessa utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. De föreslagna bestämmelserna om bemyndigande har begränsats till att gälla detaljer av teknisk karaktär och de innehåller inte några personuppgifter. Lagförslaget bemyndiganden att utfärda normer står således inte i strid med 80 § i grundlagen och inte heller med bestämmelserna om skyddet för privatlivet i 10 § i grundlagen.

De skyldigheter att tillhandahålla slutförbrukarna tjänster som stöder energisparandet vilka nu åläggs energibolag har inte betraktats som sådana offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros andra än myndigheter och som avses i 124 § i grundlagen.

På ovan anförda grunder anser regeringen att den föreslagna lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om energimarknadsföretagens skyldighet att verka för en effektiv och sparsam användning av energi i kundernas verksamhet.

Lagen tillämpas på sådana företag som säljer eller distribuerar el eller som säljer fjärrvärme, fjärrkyla eller bränsle (*energi*).

I fråga om mätning av och fakturering för el- och naturgasförbrukning gäller dessutom vad som föreskrivs i elmarknadslagen (386/1995) samt naturgasmarknadslagen (508/2000) och med stöd av dem.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *energidetaljist* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt säljer energi till slutförbrukare,

2) *bränslegrossist* en fysisk eller juridisk person som säljer bränsle till energidetaljister,

3) *bränsle* ledningsgas och naturgas som används som transportbränsle, flytgas, kol och brunkol, lätt och tung brännolja, torv, biobränsle samt transportbränsle med undantag för bunkerbränsle som används för flygtrafik och sjöfart,

4) *ledningsgas* naturgas som levereras till slutförbrukningsstället via ett rörsystem för naturgas,

5) *slutförbrukare* en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutanvändning.

3 §

Mätning och fakturering

En energidetaljist ska tillhandahålla slutförbrukarna sådana tjänster i anslutning mätning och fakturering som stöder energisparande. Energidetaljisten ska

1) tillhandahålla slutförbrukarna av fjärrvärme och fjärrkyla mätare som mäter den konstaterade energiförbrukningen samt ger information om användningstid alltid när det är fråga om en ny anslutning samt också annars när tillhandahållandet av mätare är tekniskt möjligt och kan ske till en rimlig totalkostnad,

2) lämna slutförbrukaren en specifikation över energipriset i en faktura för fjärrvärme och fjärrkyla eller i en bilaga till fakturan,

3) i fakturan, avtalet, på kvittot eller i en bilaga till dessa lämna slutförbrukaren specificerade uppgifter om enhetspriset på bränsle och mängden bränsle som levererats,

4) på kvittot, i fakturan eller på något annat avtalat sätt tillhandahålla slutförbrukaren av bränsle uppgifter om åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt kontaktuppgifter för sådana parter som kan lämna ytterligare upplysningar om åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Den upplysningsskyldighet beträffande bränsle som föreskrivs i 1 mom. 3 och 4 punkten gäller inte ledningsgas.

En energidetaljist ska fakturera för el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla på basis av

den konstaterade energiförbrukningen minst tre gånger om året. Avvikelse från fakturering enligt konstaterad energiförbrukning får dock göras, om mätning och fakturering enligt konstaterad energiförbrukning inte är möjlig eller kan ordnas till rimlig kostnad.

4 §

Rapportering till slutförbrukaren

En energidetaljst ska lämna sådana slutkunder som är anslutna till ett distributionsnät för el samt sådana slutkunder som använder ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla en rapport om deras energianvändning minst en gång om året. Rapporten ska innehålla åtminstone

1) uppgift om slutförbrukarens energiförbrukning under rapporteringsperioden och de föregående tre åren, dock högst för den tid då kundförhållandet har varat,

2) referensdata om slutförbrukarens energiförbrukning jämfört med andra motsvarande slutförbrukare,

3) information om åtgärder för förbättrad energieffektivitet samt kontaktuppgifter för sådana parter som kan lämna ytterligare upplysningar om åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

En detaljist är inte rapporteringsskyldig enligt 1 mom., om mätning på basis av den faktiska förbrukningen inte är möjlig eller kan ordnas till rimlig kostnad.

Om energidetaljsten byts, ska rapporten om energianvändning lämnas till slutförbrukaren inom tre månader från det att avtalet om energiförsäljning löpt ut. Om avtalet mellan slutförbrukaren och energidetaljsten inte ännu har varit i kraft sex månader eller om den föregående rapporten har lämnats inom de föregående sex månaderna, behöver någon rapport enligt 1 mom. inte lämnas.

En nätinnehavare som sköter mätningen av elenergi ska till elförsäljaren avgiftsfritt lämna de uppgifter om en slutförbrukares elanvändning som behövs med tanke på rapporten.

Närmare bestämmelser om innehållet i rapporten om energianvändning kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Utredning om energiförsäljningen

En energidetaljst ska på begäran av Energimarknadsverket lämna följande uppgifter om el, ledningsgas, fjärrvärme och fjärrkyla till verket:

1) den totala försäljningen av energi och tidpunkterna för den,

2) slutförbrukarnas energiförbrukning per användarkategori,

3) den geografiska lokaliseringen av slutförbrukare per kundgrupp,

4) prissättningen och prisstrukturen.

En bränslegrossist ska lämna följande uppgifter om bränsle, inklusive naturgas som används som transportbränsle, per bränsleslag:

1) den totala bränsleförsäljningen och tidpunkterna för den,

2) den geografiska fördelningen av försäljningen,

3) bränslepriset.

Energimarknadsverket får begära uppgifter enligt 1 och 2 mom. högst en gång per år och för en period på högst tre år. Uppgifterna ska lämnas i den form som Energimarknadsverket begär och avgiftsfritt.

Energidetaljster ska bevara uppgifter enligt 1 mom. och bränslegrossister uppgifter enligt 2 mom. minst fyra år.

Närmare bestämmelser om innehållet i uppgifterna om energiförsäljning och lämnandet av uppgifterna kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Tillsyn

Energimarknadsverket utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

7 §

Avhjälpan av brister och försummelser

Om någon bryter mot sina skyldigheter, om vilka det föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, ska Energimarknadsverket ålägga denne att avhjälpa bristen eller försummel-

sen. I beslutet kan det förordnas på vilket sätt bristen eller försummelsen ska avhjälpas.

8 §

Tvångsmedel

Energimarknadsverket kan förena sitt beslut enligt 7 § med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

9 §

Sökande av ändring

Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

10 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 4 § i denna lag tillämpas från den 1 januari 2011. Energidetaljisterna behöver inte inkludera uppgifter om tiden före år 2010 i den rapport som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten. Referensdata enligt 1 mom. 2 punkten i nämnda paragraf ska inkluderas i rapporten senast år 2012. Uppgifter för den utredning som avses i 5 § får inte begäras om tiden före år 2010.

Den fakturering på basis av den konstaterade energiförbrukningen som enligt 3 § 3 mom. ska verkställas minst tre gånger om året ska införas senast från ingången av 2014. Fram till dess ska faktureringen på basis av den faktiska energiförbrukningen verkställas minst en gång om året.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 26 juni 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister *Mauri Pekkarinen*